

HVA NÅ, PPT?

Av JENNY ELISE STEINNES

Jenny Steinnes er cand. polit med hovedfag i pedagogikk. Hun har i mange år arbeidet i offentlig skole og i Steinerskolen. Steinnes er nå PP-rådgiver i Ålesund.

PPT blir av mange betegnet som en tjeneste i krise. Hva med PP-tjenestens egen identitet? Hvem er vi og hva vil vi? Er det vi selv eller andre instanser som nå er kallet til å handle?

Det står mange stilling ledig-annonser i forskjellige tidsskrift for tiden. PPT-rådgivere, spesialpedagoger, logopeder og andre aktuelle faggrupper blir etterspurt fra mange PP-kontor, landet rundt. I Ålesund har man ved flere anledninger opplevd at man har stått helt uten søkere til utlyste stillinger. Utskiftningen i personalet har vært stor og ser ut til å fortsette. Dette er alvorlig for en tjeneste som i stor grad er basert på stabile relasjoner, nettverksbygging og ikke minst at opplæring til yrkesutøvelsen i stort sett må foregå i jobbsammenheng.

Mer enn i mange andre yrker mangler man en utdanning som er spesielt tilrettelagt for tjenesten. Organisasjonens «kapital» er utvilsomt fagpersonenes kompetanse, erfaring og entusiasme, samlet og hver for seg.

Hva kan så grunnen være til det som nesten kan beskrives som en masseflukt? Andre utlyste stillinger, der de aktuelle faggruppene kan være potensielle søkere, stillinger som personalkonsulenter og div. mellomlederstillinger både i privat og offentlig virksomhet opererer med søkertall opp mot hundretallet.

Et moment er utvilsomt lønn, spesielt undervisningsstillingene har etter hvert blitt vesentlig bedre avlønnet, men jeg tillater meg å tvile på at dette alene er en fullgod forklaring.

PPT SOM POTENSIELL KONSTRUKTIV SYSTEMKRITISK INSTANS

I *Håndbok for PP-tjenesten* blir PPTs posisjon beskrevet som en posisjon som skal kunne være både på innsiden og på utsiden av de offentlige systemene den er en del av. Det blir fra departementalt hold lagt vekt på at

tjenesten skal kunne rette et kritisk blikk mot forskjellige deler av samfunns- og utdanningssystemet. Dette må være ment til å skulle kunne gå to veier. En skal kunne bidra med konstruktiv kritikk og veiledning overfor den praksis som blir utøvd i samfunnets mange undervisningsinstitusjoner på den ene siden. I tillegg kan mandatet tolkes dit hen at man ut fra sitt faglige ståsted også skal kunne rette et konstruktivt kritisk blikk på de føringer som legger rammebetingelsene for tjenesten.

Det siste er muligens ikke alltid like velkomment. En byråkratisk forvaltningsmodell baserer seg gjerne på medarbeideres lojalitet i forhold til systemet. Slik jeg oppfatter det er det muligens få steder i dette forvaltningssystemet at kryssende forventninger møtes i en slik grad som nettopp i PP-tjenesten. På den ene siden skal man være en del av et hierarki som er satt til å utføre vedtak og valg gjort av politiske organer og forvaltningsapparatet. På den andre siden skal enkeltmenneskers behov være selve grunnlaget for det arbeidet man skal gjøre. Slik det fungerer i dag blir det forventet at man i alle fall til en viss grad innretter sine sakkyndige uttalelser om rett til spesialundervisning etter slunkne kommunekasser. Faglige vurderinger som skal gå på likeverdighet og skissering av forsvarlige opplæringstilbud skal på en og samme tid følge kommuneøkonomiens svingninger.

FAGLIG LEGITIMERING AV POLITISK SATTE RAMMER

Jeg tror det er flere enn meg som opplever dette som en type gisselposisjon. Slik jeg oppfatter det er det i altfor liten grad foretatt en grenseoppgang mellom faglige vurderinger og politiske og forvaltningsmessige vedtak. Det kan virke som om forvaltningsapparatet temmelig ensidig ser på PPT som del av et byråkratisk underbruk under skolesektoren uten å problematisere denne posisjonen opp mot andre hensyn, slikt som enkeltbrukeres interesse og rettsvern. Gapet mellom det som av PPT blir vurdert som pedagogisk forsvarlig og det som politisk vedtatte rammebetingelser skaper, blir ikke synlig nok slik det fungerer i dag. At der er et slikt gap behøver i og for seg ikke å være hovedproblemet i denne sammenhengen. Men at arbeidsgiver ønsker å påvirke de faglige vurderingene ut fra hensyn til økonomi og slik sett bruke faglige vurderinger som legitimering av rammer er, etter min oppfatning et alvorlig problem.

MOTIVASJON OG MULIGHET TIL PÅVIRKNING

Jeg tror det er få mennesker innen PPT som finner motivasjon og entusiasme til jobben i en identifisering med forvaltningsapparatet. I stedet vil jeg tro at de fleste opplever det som sin oppgave å bidra til å avhjelpe konkrete pedagogiske problemstillinger og behov gjennom innsikt og veiled-

ning. Det er ikke vanskelig å få øye på disse behovene. Arbeidsoppgavene og utfordringene i så måte skulle finnes i rikt monn.

Det kan imidlertid synes som om aktuelle fagfolk i for liten grad finner PPTs rammebetingelser tilfredsstillende nok i forhold til muligheten av å utøve yrket på en faglig forsvarlig måte der man kan ta nok hensyn til både personlig og faglig integritet. Blant annet derfor er kanskje ikke PPT et førstevalg om man ønsker å se på seg selv som noe annet enn en del av forvaltningssystemet. Det er min teori at respekten og forståelsen for PP-tjenestens spesielle mellomposisjon i for liten grad er til stede kanskje spesielt i forvaltningssystemene, men kanskje også i de politiske organene. Jeg tror at PP-tjenesten her har en stor og viktig jobb å gjøre.

Det er i denne sammenhengen paradoksalt at en organisasjon der fagfolkene skal ha mer enn vanlig kompetanse med hensyn til kommunikasjon, konfliktløsning og utviklingsutvikling ikke i sterkere grad kan finne andre løsninger på aktuelle problemstillinger enn å skulle ta sin hatt og gå.

POLITISK OPPFINNSOMHET I STEDET FOR SYSTEMLOJALITET
I situasjoner der man opplever at utenforstående instanser i for sterk grad setter dagsorden og rammebetingelsene kan det ofte være til hjelp å løfte blikket.

Filosofen Jacques Derrida snakker om *politisk oppfinnsomhet*. Det er kanskje en større porsjon av det som skal til. Det må kunne gå an at PP-tjenesten selv mer aktivt kommer på banen får å bidra til å sette forhold på dagsorden og utforme de strukturene tjenesten skal finne sin identitet innenfor og skal utforme sin praksis ut fra.

Visjonsdanning kan man kalle det første steget i så måte. En må ta utgangspunkt i at ingen instanser, verken politiske eller forvaltningsmessige, sitter inne med den kunnskap som PP-tjenesten selv innehar. Posisjonen er på mange måter unik, mellom den pedagogiske praksis og forvaltningsapparatet, bestående av høyt kvalifiserte og godt utdannede mennesker som er trent i både konkret problemløsning og systemkritisk tenking.

Hvor er da PP folkene i forhold til den offentlige pedagogiske debatten? Hvorfor er man «snillest i klassen» overfor styringskåte byråkrater? Hvorfor hører vi så få kritiske røster mot overivrige politiske reformatorer? Hvorfor kommer man ikke lærerne til hjelp i større grad og styrker dem i en sunn skepsis mot alle typer motesvingninger for eksempel når det gjelder læreverk i begynneropplæring i lesing? Hvorfor er man så lite flink til å synliggjøre konsekvensene av de prioriteringene som blir gjort av politiske og forvaltningsmessige instanser?

Og – hvordan kunne en tenke seg at pedagogiske utfordringer bedre kunne løses og møtes? Og ikke minst; hvordan kunne det bli mer meningsfylt og mer morsomt å jobbe i PP-tjenesten.

VISJONER – HVA PPT KAN VÆRE

Jeg har tenkt litt, reflektert litt, og her er *min* PP-tjeneste, mye av dette er allerede på plass, noe mangler;

- * En PP-tjeneste som gjennom bygging av varige og stabile relasjoner i forhold til skole og barnehage vil kunne være til stede og bidra på mange måter med råd og veiledning i den pedagogiske hverdagen.
- * En PP-tjeneste som aktivt bygger nettverk sammen med offentlige og frivillige organisasjoner for å kunne virke både forebyggende og problemløsende i forhold til barn og unges oppvekstvilkår.
- * En PP-tjeneste som er synlig også lokalt, en medarrangør av kurs og foredrag av pedagogisk art.
- * En PP-tjeneste som er en synlig aktør i den offentlige samtalen om pedagogiske spørsmål, som i kronikker og i debatter i de forskjellige mediene setter lys på den tendens til overforenkling av pedagogiske spørsmål som preger mye av den politiske vinklingen til pedagogikkfeltet.
- * En PP-tjeneste som har et aktivt forhold til diverse akademiske miljøer, der man på den ene siden kan bidra med «virkelighetsorientering» overfor et akademisk system som til tider virker temmelig ja... akademisk. Og der man også kan fungere som en formidler av ny forskning på en åpen, men sunt kritisk måte til lærere som finner sin hverdag for travel til å makte å løfte blikket i noen særlig grad.
- * En PP-tjeneste som fungerer godt som mellomledd mellom de forskjellige kompetansesentrene og den pedagogiske praksis, som sikrer at barn og unge får den best mulige hjelp til sine spesielle behov.
- * En PP-tjeneste som er åpen og søker evaluering og tilbakemelding av sitt eget arbeide fra de forskjellige brukerne, og at disse evalueringene blir brukt til å justere kursen mer enn byråkratiske pålegg får gjøre det.
- * En PP-tjeneste som kan fungere og bli sett på som en potensielt konstruktiv systemkritisk instans samt som en kompetanseenhet som kan brukes av forvaltningen i forhold til intern organisasjonsproblematikk.
- * En PP-tjeneste som blir gitt et frihetsrom og et mandat på en slik måte at en kan få det byråkratiske forvaltningssystemet nok på avstand til å kunne konsentrere seg om det som gir arbeidet mening.

Lider jeg av paranoia når jeg til en viss grad mistenker forvaltningsledene, slike som sektorledere og rådmenn for å ha angst for det potensialet av systemkritikk som ligger i en skikkelig oppegående PP-tjeneste? Er det mer eller mindre bevisst politikk som ligger bak en svekkelse av PPT? Kan det bunne i en frykt blant byråkratene, en frykt for at paradokser og logikkbrister skal kunne blir gjennomskuet, at drømmen om et oversiktlig og

styrbart system skal lide skipsbrudd og at PP-tjenesten skal være det «råtne bordet», – eller den «naive» stemmen som avslører keiserens nye klær, som viser at nye organisasjonsmodeller er like mye tuftet på krav om systemlojalitet som de alltid har vært det i den byråkratiske verden? Kan PPT-stemmen være den som målfører den logikkbristen og det uforenelige som ligger i forventning om styring, kontroll og innsyn kombinert med forventning om engasjerte, egenmotiverte og myndiggjorte mennesker, på en og samme tid?

Kanskje og kanskje ikke. Det er ubehagelig å være systemkritisk. Kanskje ønsker vi heller klart definerte arbeidsoppgaver der vi med god samvittighet kan sende fra oss oppgaver og utfordringer i trygg forvisning om at dette og hint ikke er vårt bord. Men jeg mener at valget er vårt, kanskje i sterker grad en vi vil innrømme.

LITTERATUR;

- Bauman; Z. 1997 *Modernitet og holocaust*, Oslo, Vidarforlaget A/S.
 Biesta G. /Egèa-Kuehne D. 2001 *Derrida & Education*, New York, Routledge.
 Derrida, J. 1981 *Positions*, London The Athlone Press.
 Derrida, J. 1999 *Adieu to Emmanuel Levinas*, Standford, Standford University Press.
 Derrida, J. 2000 *Of Hospitality*, Standford, Standford University Press.
 Pålshaugen, Ø. 1997 *Kritikk av den ene fornuft, Adorno, Derrida og Wittgenstein contra Habermas*, Oslo Spartakus forlag.
 Røssaak, E. 1998 *Det postmoderne og de intellektuelle*, Oslo, Spartakus forlag.

Jenny Elise Steinnes

PPT - Ålesund

e-post ; jenny.steinnes@alesund.kommune.no

Tlf: 70 16 25 01